

CSEMEZ ATTILA ÍRÁSAI 6.

Miért veszélyesek az idegenhonos növények?

Nem véletlenül kerültek az invazív növények megkülönböztetésre. Elgondolkodtató viszont, hogy a Mária Terézia rendeletére a felvidéki meddőhányók és a Duna-Tisza közén a homok megkötésére a 18. század elején behozott akác ma az ország erdeinek egyötödét teszi ki.

Eredetük, származásuk szerint megkülönböztetünk őshonos, idegenhonos vagy behurcolt és invazív növényeket. Az őshonosak azok, amelyek a Kárpát-medencében „születtek”. Értelemszerűen idegenhonosak, amelyek nem nálunk keletkeztek, de „szeretjük”, termesztjük, bemutatjuk azokat. Az invázivak nem véletlenül kerültek a sor végére: azok a növényfajok, melyek jól érzik magukat a termőhelyi adottságaik alapján és károsak, mert túlzott mértékben elszaporodtak. Gyakran a tulajdonságaik alapján jónak tűnő növényfajok túlszaporodásuk esetén elveszik az élőhelyet az értékesebb, többnyire hazai fajoktól.

Nem véletlenül az idegenhonos növények valamennyi önkormányzat Helyi Építési szabályzatában (HÉSZ) felsorolásra kerültek. Alsóörs sem kivétel. A lista növényeinek felsorolása nem jelent rangsort!

Fák és cserjék

- **Zöld juhar** (*Acer negundo*)
- **Mirigyes bálványfa** (*Ailanthus altissima*)
- **Gyalogakác** (*Amorpha fruticosa*)
- **Keskenylevelű ezüstfa** (*Elaeagnus angustifolia*)
- **Fehér akác** (*Robinia pseudoacacia*) [[1](#), [2](#), [3](#)]

Évelők és lágyszárúak

- **Közönséges selyemkóró** (*Asclepias syriaca*)
- **Amerikai alkörmös** / karmazsinbogyó (*Phytolacca americana*)
- **Aranyvessző fajok** – Kanadai és magas aranyvessző (*Solidago*)
- **Óriás és japán keserűfű** (*Fallopia*) [[1](#), [2](#), [3](#)]

Vízi és part menti invazív növények

A Balaton és a helyi vizes élőhelyek védelme érdekében különös figyelmet fordítanak az alábbiakra: [[1](#), [2](#)]

- **Nagyvirágú tóalma** (*Ludwigia grandiflora*)
- **Nagy fodros-átokhínár** (*Lagarosiphon major*)
- **Közönséges és tapadó vadszőlő** (*Parthenocissus*) [[1](#)]

A szabályozás értelmében ezen növények telepítése, illetve a kertek és zártkerti területek elbozótosodásának (invazív fajok elszaporodásának) megakadályozása kifejezetten környezetvédelmi és önkormányzati kötelezettség a régióban. [[1](#)]

Jóllehet az inváziós növények listája ismert, terjedésük korlátozására az önkormányzatok nem tudnak kellő hatást kifejteni. Sajnálatosan a lakosok sem. Utóbbi esetben az akarat és a védekezési ismeret egyaránt hiányzik.

Az első két csoport egyedeit érdemes részletesebben is áttekinteni.

Fák és cserjék

Zöld Juhar (*Acer negundo*)

Észak-amerikai eredetű növény, amelyet az 1960-as években kezdtek erdészeti programokban telepíteni elsősorban az Alföldön.

Mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*)

Kelet-Ázsiában és Koreában őshonos, amelyet a 19. században dísnövényként hoztak be. „lgazi” városi fafajnak tekinthető mert „mindent” kibír.

Gyalogakác (*Amorpha fruticosa*)

A 18. sz. közepétől hozták be az Egyesült Államokból talaj-megkötési céllal.

Keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*)

Kis-ázsiai eredetű, amelyet a török uralom idején hozhattak be, majd a mezővédő erdősávokban, az 1950-es években széles körben alkalmazták.

Fehér akác (*Robinia pseudoacacia*)

Észak-Amerikából került be parkfaként az 1710-es évektől Magyarországra, majd az az 1750-es évektől a homok és a felvidéki meddőhányók megkötésére és erdősítésre használták.

Évelők és lágyszárúak

Közönséges selyemkóró (*Asclepis syriaca*)

Észak-Amerikai eredetű, 1736-ban a textilipar számára hozták be, 1870-1950 között intenzíven termesztették, méze kiváló.

Amerikai alkörmös (*Phytolacca americana*)

Észak-Amerikai eredetű, Magyarországra a mediterránomból került be a 16-17. században, mert sötétlila bogóját a vörös borok színének javítására használták, levele, szára mérgező.

Kanadai és magas aranyvessző (*Solidago*)

Az 1800-as évek közepén dísznövényként kerültek hazánkba

Óriás és japán keserűfű (*Fallopia*)

Kelet-Ázsiából dísznövényként került Európába. Magyarországon 1998-ban igazolták először.

A „mindenütt” rendkívül gyorsan terjedő mirigyes bálványfa viszonylag egyszerűen írható. A fiatal egyedek kivágásával, a korosabb fák kifűrészelésével viszont – paradox módon – szaporodását elősegítjük, gyorsítjuk. A levágott és a földben maradt gyökérzetből ugyanis a gyökérsarjak tömegesen törnek elő. A bálványfák elleni védekezési, illetve irtási mód a „gyűrűzés”, ami a faháncs, azaz a fa élő szállító-szöveiteinek megszakítását jelenti.

A néhány centi átmérőjű sarjagnál a legkönnyebb a védekezés, mert csak a háncsot kell 4-5 cm szélességben késsel lehámozni. A gyűrűzés megnevezés onnan ered, hogy a korosabb bálványfák esetében – a külső elhalt fakéreggel együtt – a háncsot két helyen is körbe kell fűrészelni. A gyűrűzéshez, azaz a körbefűrészeléshez a kimustrált láncfűrészelt szekták használata a két végére rögzített fogantyú körbemozgatásával. A gyűrűzés lényege, hogy a faháncs elvágása esetén a fa úgy szárad ki, hogy nem hoz gyökérsarjakat.

(A bálványfát lehet injektálással is kiirtani – elsősorban a koros egyedek esetében - de ekkor a munkálatok területét piros-fehér szalaggal kell körülvenni és figyelmeztető táblát is ki kell helyezni.)

Csemez Attila
tájépítészmérnök